

Herbert Hoover försvarar sig

ÅR 1928 VANN det republikanska partiet, med Herbert Hoover som kandidat, presidentvalet för tredje gången i följd. Majoriteten var enastående, 444 elektorsröster mot 87; till och med några av sydstaterna röstade för Hoover i protest mot demokraternas kandidat Al Smith, som genom sin katolicism och sin kritik av rusdrycksförbudet irriterade Söderns protestantiska puritaner. År 1932 besegrades Hoover av Franklin Roosevelt; den sistnämndes majoritet var ännu större än Hoovers fyra år tidigare, 472 elektorsröster mot 59. Orsaken till den enorma omkastningen var inte svår att finna. Det var den ekonomiska kris som började med katastrofen på New York-börsen i december 1929 och sedan resulterat i en arbetslöshet på 15 miljoner. Franklin Roosevelt tillträdde presidenturen en månad efter det Hitler blivit tysk rikskansler — samma faktorer betingade de båda framtida motståndarnas triumfer.

Då Hoover blev president tycktes han — ingenjören, företagsledaren, organisatören — personifiera initiativkraften och det snabbt stegrade välståndet i det kapitalistiska Amerika. På åtta år, förklarade han i ett valtal, hade befolkningen ökat med 8 procent och nationalinkomsten med 45 procent; 6 miljoner telefoner, 7 miljoner radioapparater, 14 miljoner bilar hade tillkommit; antalet elever i läroverk hade vuxit med 66 procent och i högre läroanstalter med 75 procent. "Med Guds hjälp skall vi snart uppleva den dag då fattigdomen utrotats inom denna nation." Då Hoover avgick hade produktionen sjunkit med en tredjedel, köerna av arbetslösa var redan välkända bilder i varje amerikansk storstad, de hjälpsökande veteranerna hade med militär fördrivits från Washington. Det är denna utveckling, mer än något annat, som revolutionerat våra föreställningar om politik.

Hoover och republikanerna fick skulden. De hade — liksom de ledande ekonomerna — förnekat möjligheten av en allvarlig kris, och då denna kris kom hade de talat om naturens självläkedom och välståndets snabba återkomst; det gällde att ta saken lugnt och att inte förirra sig. Nu blev de förhånade som den amerikanska politikens Bourboner, som hårdvärtade, okunniga och enfaldiga.

*

Det är därför väl förståeligt att andra delen av Hoovers minnen (*The Memoirs of Herbert Hoover*, Macmillan, pris 5 dollar) har ett drag av försvarsskrift. Den tid han skildrar är 1920—1933, alltså sin verksamhet som minister och president; uppfattningen av och hållningen till den ekonomiska krisen reserveras dock i huvudsak till en följande del av verket. I den tidigare utkomna första delen beskrev Hoover sitt utomordentligt framgångsrika arbete som ingenjör — i Australien, Kina, Kanada, Mexiko, England — och som ledare av amerikanska hjälps-

Coolidge (till vänster) och Hoover

aktioner i Europa under och efter det första världskriget. Det var som organisatör av välgörenhet i förut okänd omfattning som han främst vann sitt rykte; då han vid 46 års ålder kom tillbaka till Amerika fördes han på tal som presidentkandidat inom båda partierna, och hans utnämning till handelsminister i Hardings kabinettt 1921 väckte allmänt gillande. Då Coolidge blev president vid Hardings död och sedermera omvaldes stannade Hoover kvar som en av regeringens starkaste medlemmar, och hans nominering till republikansk kandidat år 1928 skedde vid första omröstningen med överväldigande majoritet.

Hoover betonar ofta att hans liberalism — ordet är för honom ett vackert ord, ett honnörsord — inte innebär tro på "den osynliga handen" och laissez faire; staten måste på skilda områden kontrollera, hjälpa och samordna. När det gällde socialpolitik, tillvaratagande av nationella resurser och ingripanden mot påtagliga missförhållanden tog också Hoover initiativ av stor betydelse. Han verkade för förbud mot barnarbete genom unionell författningsändring och för generell begränsning av arbetstiden genom fria överenskommelser — i början av hans offentliga verksamhet var tolv timmars arbetsdag inom många yrken det vanliga, mot 40 timmar i veckan i våra dagar. I fråga om utnyttjande av vattenkraft, skogar och andra naturtillgångar var han en framgångsrik förkämpe för statliga åtgärder.

Ivrigt att organisera och förbättra framträdde också inom utrikespolitiken. Hoover var från början anhängare av Nationernas förbund och arbetade — då tan-

ken att USA skulle ansluta sig till detta blev utsiktslös efter 1920 års val — för deltagande så långt möjligt i det internationella samarbetet. Han drog tillbaka de i skilda mellanamerikanska stater stationerade okkupationstrupperna och ivrade för den politik — "den gode grannens politik" — gentemot det latinska Amerika som sedermera fått Franklin Roosevelts signatur. Ett intressant avsnitt i memoarerna behandlar den väldiga, främst av Hoover organiserade hjälpen till Ryssland vid hungersnöden 1921, en hjälp som enligt auktoritativa ryska uttalanden räddade många miljoner människoliv; den ryska regeringen förklarade att "Sovjets folk aldrig skall glömma den hjälp som det amerikanska folket givit", men den ryska propagandan började snart att i detta humanitära verk spåra lömska personliga och politiska avsikter.

Samtidigt som Hoover sakligt och anspråkslöst redogör för allt detta gör han uttalanden som tyder på en i mycket gammalliberal, konservativ inställning. Därmed avses inte hans kritik av socialiseringsstanken, den kan varje liberal instämma i: ett förstatligt näringsliv är oförenligt med den andliga och politiska frihet som är demokratins fundament. Men Hoover framhåller ständigt riskerna av statliga aktioner på det ekonomiska området, han tror i stort sett att även de svåraste kriser skall kunna bemästras utan avsevärda ingripanden; om

republikanerna hade lätt stanna vid makten 1929, hade depressionen snabbt övervunnits, skriver han, genom vida mer begränsade åtgärder än dem Roosevelt tillgrep. Även när det gäller den internationella politiken märks en liknande dubbelhet (härmed avses inte något ohederligt) i framställningen. Hoover skriver med en viss misstro och ovilja om Europa — han förstår "mycket väl varför våra förfäder gav sig i väg därifrån" — och prisar den amerikanska livsstilen på traditionellt sätt. Man förstår rätt väl att denne man efter sitt misslyckande blivit ett samlade namn för konservatism och isolationism; det beror emellertid snarare på att den amerikanska politiken och opinionen förändrats än på en ändring hos Hoover.

*

Hoovers energi, skicklighet och redbarhet är allmänt erkända och präglar även hans memoarer. Hans intelligens tycks inte vara förenad med några intellektuella intressen. Det korrekta, tillbakadragna, puritanska draget är så starkt att han verkar något tråkig och trumpen; en liten uppsats om fiske visar dock att han på detta visserligen lättillgängliga område kan förete gemyt och humor. Med denna sinnesart sammanhänger att karaktäristiker och anekdoter nästan totalt saknas. De människor Hoover haft att göra med nämnes i regel blott med några vänligt intetsägande ord. Calvin Coolidge — att döma av artiklar och memoarer ett monstret av begränsning och ledsamhet — hälsas med orden "att Amerika är en bättre plats därför att han levat där"; utrikesministern Hughes — en verkligt betydande politiker och jurist — "måste hedras därför att han ökat nationens moraliska och andliga rikedom"; miljardären och finansministern Mellon "bör hedras därför att han ökat Amerikas både materiella och andliga tillgångar".

President Harding — personifikationen av slapp vänlighet, varmt offentligt leende, klappningar på ryggen och larvighet på lunchklubbar — tyckte Hoover dock inte om. Det lilla korrumperade gäng där Harding grogade och spelade kort var ett helt annat än den respektabla kretsen av ledande ministrar, med Hughes, Mellon och Hoover i spetsen. Men ibland blev det möten och friktion. En enda gång blev Hoover och Hughes inbjudna på poker; de gick klockan tio på kvällen, då det roliga skulle börja. Hoover beordrades att följa med Harding på den resa till Alaska som blev presidentens sista; kortspelet började klockan nio på morgonen och fortsatte med avbrott för måltiderna till sent på natten. "Av någon orsak fick jag en motvilja mot bridge under den resan och har aldrig spelat det sedan." Det finns inte en antydning om att Harding berikat nationen.

HERBERT TINGSTEN